

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИИ

2016 сыл
Муус устар
13 күнэ
Сэрэдэ
№40 (10436)

12+

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭБЭНЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтээһиннэр

Ааспыт нэдиэлэ олус түбүктээх буолла. Ол курдук муус устар 4 күнүгэр сыана хонтуруоллуур комитет баһылыга А.Б. Винокурова семинар ыытта, от ыйын 1 күнүгэр уматыкка сыана ыарырынан нэһиликтэр икки ардыларыгар мантан үөскүүр ороскуоттары тэннээһин үлэтэ барыахтаах. Ойуур сыһыаннарыгар департамент мунһабыр 2014-15 сс. буолбут ойуур баһаардарын умулларыга үлэлээбит дьонго ороскуоттарын толуйуу ытыллыахтаах.

Оптуорунньукка «Туймаада» ФАПК-ны кытта Сөбүлэһиигэ илии баттанна. Быйыл ИЖС кредиттэригэр 1,5 мөл. солк. төннөрүлүүхтээх, урукку өттүгэр иэстээх дьону кытта үлэ барыахтаах.

Улуус баһылыга республика делегациятын састаабыгар Хабаровскайга сылдьан гидропониканы үүннэригэ дьопшун технологиятын билсипит. Постпредствоны кытта Сөбүлэһии түһэрсиллэнэ.

Субботага Никольскайга административнай-культурнай киин үөрүүлээхтик аһылына. Ити күн Хамааттаага комсомольскай совхоз тэрэлибитэ 40 сылын бэлиэтиир тэрээһин ытыллына. «Нэһилиэк» диэн күрэххэ 24 хамаанда кэлэн кыттыны ылла, улуус киинин хамаандата III миэстэвэ табыста.

Бу күнүгэр өрүс угуор нэһиликтэргэ уонна Салбанга муус устар — ыам ыйын хамнаһа ытыллыаҕа. Республикага тупсаран оноруу куонкурус иккис түһүмэтин улуустан 8 нэһилиэк ааста, биридди грантга 4,5 мөл. солк. бэриллээҕэ. Оттон тыа хаһаайыстыбатыгар саҥа саҥалааччы фермердэргэ грант күрүөвэр билинги туругунан Намтан 67 сыйаапка кирирдэ, муус устар 22 күнүнэн түмүктэниэхтээх.

Бээтинсэвэ Көбөкөнгө спортсаала арыллыаҕа. Өрүс угуор сырдыга тоннаж муус туругунан көрөн кыччыыр, барыллаан дааннайынан муус устар 20 күнүттэн мууһунан айан тохтоохтаах.

Бу чэппиэргэ профсоюзтар федерацияларын салайааччыта Н.Н. Дегтярев таһаартаах. Улууска үлэни биэрээччилэр холбоһуктара тэриллиэхтээх, НКО курдук регистрацията аһан анал сэттаннахтаах.

Биһиги улууспутугар социальнай-реабилитационнай киин уонна дьахталлар улуустаагы сэбиэттэрин ыгырыларынан СӨ культуратын туйгуна Клим Федоров тахсан анал социальнай бырайыагынан үлэтин саҥалаата.

Бэлиэтэнэ В. КАСЬЯНОВ

Ыаллы улуустан

Горнай улууһа төрүттэммитэ 85 сылынан сибээстэн Горнай улууһун күннэрэ Намга уонна Дьокуускай куоракка ытыллылар. Ол чэрчитинэн муус устар 7 күнүгэр биһиэхэ, Нам улуугар, 40-ча киһилээх делегация 3 бөлөхүнэн арахан киэн программалаах кэлэн ыалдыттан барда.

Бастаан Хатырыкка М.К. Аммосов аатынан Государственность музейыгар экскурсиялан кэллилэр. Онтон П.П. Ядрихинскай — Бэдьээлэ аатынан Олонхо дьэитигэр алгыстанан,

ахтарын — Горнай улуухуттан үөрэнэр устудьуоннарын кытта көрүстүлэр, ирээ-хоро кэпсэтилэр. Хас биридди оворолуугар нэһиликтэрин баһылыктара бэйэлэрин сэмэй кэһиилэрин, бэлэхтэрин туттардылар. Устудьуоннар туох хайдах, ханнык идэвэ үөрэнэ сылдьалларын, олорор усулуобуйалара үчүгэйин кэпсэтилэр. Горнайдар бэйэлэрин оҥолоро этэнгэ сылдьалларын үөрэ иһитилэр, үөрэнэн бүтүөхтэринэ дойдуларыгар төнөнөн үлэлииллэригэр баҕара хааллылар.

Эбиэт кэнниттэн улуус дьаһалтатын дьэитигэр төгүрүк

үлэлэрин-хамнастарын туһунан сиһилии кэпсээтэ. Ол кэнниттэн Горнай уонна Нам улуустарын баһылыктара хардарыта биригэ үлэлэхтэргэ дьэн Сөбүлэһиигэ илии баттаатылар.

Горнай улуухун баһылыга Н.В. Андреев санаатын манньк үллэстэр: «Бу сыл бэс ыйын 25 күнүгэр биһиги улууспут төрүттэммитэ 85 сылын туолар. Онон чугастаабы сытар улуустары кытта Сөбүлэһии түһэрсэр сылтан-сорукутан үлэбитин Нам улуухуттан саҥалаатыбыт. Нам республика бири бастыг улууһа буоларынан сибээстэн, биһиги нэһиликтэрбит баһылыкта-

НАМ, ГОРНАЙ — БИИРГЭ

«Оһуохай» түмсүүнү кытта биригэ оһуохайдаан баран, И.Е. Винокуров аатынан Намнаагы педагогическай колледжка сырыттылар. Онно бири дойдула-

остуол буолла. Манна улууспут тэрилтэлэрин салайааччыларын кытта уопут атастастылар. Хас биридди салайааччы улуус дьаһалтатын, специалистар

ра, улуус дьаһалтатын специалистара кэлэн уопут атастастылар. М.К. Аммосов аатыгар сүгүрүэйэммит Государственность музейыгар сырыттыбыт. Ону таһынан Нам улуугар тыа хаһаайыстыбатын эйгэтигэр тууу, энергосбережение өттүгэр, социальнай хайысхага туох үлэхамнас ытыллыларын билистибит.

Нам улуухун дьоно-сэргэтэ спордунан утумнаахтык дьарыктанарын, кинилэргэ олус үчүгэй усулуобуйа тэриллибитин, ОДьКХ эйгэтигэр сонун хайысхалар ытыллалларын бэлиэтиэхпитин баҕарабыт. Тыа хаһаайыстыбатыгар ураты механизмнар баалларын нэһиликтэрбит баһылыктара сэргээтилэр. Бу ньымалары бэйэбитигэр туһаныах тустаахпыт дьэн санааҕа кэлибит.

Төгүрүк остуолга уопут атастастыбыт, туох сорукутара ахпытын дьүүллэстибит уонна Сөбүлэһии түһэриститибит. Сөбүлэһиибит дьэн хардарыта уопут атастаһыта, социальнай-экономическай хайысхаларга биригэ үлэлээһин буолар. Мантан инньэ горнайдары кытта ыкса сибээстээхтик, бири сомоҕо буолан үлэлэһиэхпит, билсэ-көрсө олоруохпут дьэн эрэнэбит.

А. СОЗОНОВА

«Босхо гектар»

Бу күнүгэр биһиги улууспут муниципальнай бааһы-дуолун дьаһайар комитет салайааччыта Владимир Юрьевич Соловьеву көрсөн «босхо гектары» үлэригэр Нам улууһа пилотнай бырайыакка кирирдэ дьэн быһаары тоҕо тохтоуллубутун уонна сир-уот докумуоннарын сааһылааһынга, кадастр үлэтин ытыгыга туох үлэлэр ытыллыбыттарын туһунан сэлэргэстибит.

Соторутааҕыта республика салалтата биһиги улууспутун «босхо гектар» пилотнай бырайыактан таһаарда. Пилотнай бырайыакка Нерюнгри оройуонун киллэрдэ. «Босхо гектар» туһунан сокуон барыла кулун тутарга РФ Государственной думатыгар иккис ааһынан көрүлүүхтээвэ көһөрүллэн муус устар 12 күнүгэр көрүлүн ытыллына.

Саҥа сокуон ытыллытыгар сирбитин-уопутун сааһылаан, докумуоннатан, кадастровай координаттары туруортаан, нэһиликтэр кыраныыссаларын электроннай картаҕа киллэрэн, уһулуччу харыстанар, нэһилиэнньэ бүтүүнэ туһунан сирдэрин быһаарынан бэлэм онорууга, кыраныыссалааһынга элбэх үлэ ытыллына.

Ол курдук, нэһилиэнньэлээх пууннар тулаларыгар чугас сытар сирдэр - мөччирэн, суол-иис, сыбаалка, кылабы-

СҮПСҮГҮРБҮПҮТ ҮТҮӨ ТҮМҮКТЭРДЭЭХ

на координаттара ыйыллан, кыраныыссаланан «автоматизированнай информационнай ситим» дьэн электроннай программаҕа киллэрилиннэ. Ити нэһиликтэр землеустроителлэрэ кыһаллан-мүһэллэн үлэлээбиттэрин түмүгэр ситиһилиннэ. Саҥа электроннай картаҕа «Тарафана», «Кэнкэмэ» оҕо экологическай лааһырдарга, «Бэс чагда» киллэрилиннэр.

6 нэһилиэк кадастровай кварталлара, урут координаттара сыһа туруоруллан атын сиргэ көстөрө, сороҕо көннө, сороҕо көннөрүллэн эрэр. Ол курдук, Арбын, Көбөкөн, Фрунзе кадастровай кварталлара көннөрүлүннэ, I Хомустаах кварталлара чопчуланнылар. Бу күнүгэр Салбан, Искра координаттарын быһаары анал приборунан мээрэйдэнэн (ытыллан) оҥоһулунна.

Республикабыт көмүтүнэн, туох да төлөбүрү суох, кадастровай кварталлары сааһылаахпытна кэнники сир учаастактарын кадастровай кыраныыссаларын хос-хос бэрийии, чуолкайды сатааһын тохтооҕа. Пилотнай бырайыакка киллэриллэ сылдьыбыттынан республика бэйэтэ үбүлээһининэн 6 нэһилиэк

сирин-уотун топосъемкатын босхо онотторор буоллубут. Республика үрдүнэн 32 улууска топосъемка ытыллар буоллаҕына, биһиги улууспутугар, эппитим курдук, элбэх нэһилиэк хабылына.

Урут улуус үрдүнэн икки эрэ нэһилиэк топосъемкалаах этэ. Бу сырыыга Аппааны, Түбэ, I Хомустаах, Нам сэл., Салбан, Үөдэй үөһэттэн уһуллоохтара. Саҥа сылтан саҥалаан элбэх киһи кадастровай үлэни ыыттарда, сирдэрин докумуона сааһыланна. Хаалбыт кэмгэ үлэ салгыы ытыллыаҕа.

Бу үлэвэ КУМИ иһинэн 2 кадастровай инженер үлэли сылдьаллар. Сорох нэһиликтэр бэйэлэрэ бюджеттарыттан үп көрөн дуоҕабарынан инженердэри үлэлэтэлэр. Сири-уоту сааһылааһын, чуолкайдааһын, докумуоннааһын үлэтин салгыы ытытан иһиэхпит. Онон дьон уһаппакка-кэнэппэккэ сирдэрин докумуонната охсухтарына наада.

Сир докумуонун онотторо илик дьон улуус администрациятын дьэитигэр 207 каб. кэлин докумуоннарытын туттарыаххытын сөп.

И. ИВАНОВ

И.Е. Винокуров
төрөөбүтэ 120 сылыгар

ААТЫН ҮЙЭТИТЭН

2016 сыл Нам улуугар биллиилээх государственнай уонна политической деятель И.Е. Винокуров сылынан биллэриллибитэ. Сэрии кэмигэр уонна кэнниттэн саха норуотун ачыктааһынтан сиэтэрэн өлүүттөн-сүгүүттөн быһаабыт, саха интеллигенциятын национализмга буруйдааһынтан араначчылаабыт саха саарына, чулуу киһибит Илья Егорович Винокуров буолар.

Республикага уонна улууска бу үбүлүүү тэрийэр комиссиялар былааннаах үлэни ыыталлар, онно республика уонна улуус бюджетиттан сөптөөх үп көрүлүннэ. Улуус киинигэр Илья Егоровичка аналлаах сквер оҥоһуллар, Аппааныга культура киинэ тутулуохтаах, уулуссалар өрөмүөннэниэхтэрэ, о.д.а.

Сайын И.Е. Винокуровка аналлаах улуус ыһаабын тэрийэн ыытарга, атын даҕаны мероприятияларга аһыйаҕа суох үп-харчы ирдэнэрэ саарбаҕа суох. Ол иһин нэһиликтэринэн, тэрилтэлэринэн, учреждениеларынан, биридиилээн дьонунан анал фондага И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 120 сылын тэрээһиннээхтик ыытарга ким төһө кыахтааһын уонна баҕалааһын үп хомуллар.

Күндү дьоммут-сэргэбит! «Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!» диэни өйбүтүгэр-санаабытыгар өссө төгүл ылынан чулуу киһибит И.Е. Винокуров 120 сыллаах үбүлүүүгүн үрдүк тэрээһиннээхтик, чарылхайдык ыытыабын, хас биридиигит манна тус кылаатын киллэрэригэр ыгырабыт!

А.П. АТЛАСОВ,
«Нам улууһа» МТ баһылыга
Ю.И. СЛЕПЦОВ,
«Хатын Ары нэһилигэ» МТ баһылыга

РЕКВИЗИТЫ:
Получатель: Общественный фонд ветеранов Намского улуса

ИНН 1417004377
КПП 141701001
БИК 049805609
К/с 30101810400000000609
Р/с 40703810476190000021
ЯО № 8603 ПАО «Сбербанк» России г. Якутск

Назначение платежа: Добровольное пожертвование для проведения организационных мероприятий, посвященных 120-летию И.Е. Винокурова, удержанное от зарплаты за ____ (месяц) согласно личным заявлениям работников.

Тыа сиригэр — дохуоттаах үлэни

Сандал саас кэлэн, ынах сүөһү ииттэр ыалга үрүг ас дэлэйдэ. Бу кэми «Эрэл» кооператив салалтата сөпкө өйдөөн, сыл ахсын үүт тутар пууннарын кэмигэр үлэлэтэргэ дьулуһара махталлаах.

Кыһыл Дэриэбинэ үүт тутар пууна үлэтин сафалаата. Үүт туттааччы Петрова Марта Петровна үлэтэ сарсыарда 6 чаастан сафаланар. Үүт массынага сойулулубут ыаммыт үүтү эрдэ кэлэн ылар. Марта Петровна бу пуун аһыллыабыттан үлэлиир, эрэллээх үлэһит.

Аныгы кэмнэ үүт туттарааччыга ирдэбил улахан, медицинскэй көрүүнү, санитарнай ирдэбили аһаабын. Аны ветеринардар күннэтэ эмтииллэр, хон-

ҮҮТ, ЭТ — ОЛОХ ТӨРДӨ

туруоллууллар. Үгүс көрдөбүлү аһарга элбэх харчы да хамсыыр. Ону ол диэбэккэ ынах сүөһү ииттээчи — ыал ыаммыт үүттэрин туттарарга дьулуһаллар, ынахтарын эспэт дьүккүрдээхтэр. Өбүгэ үгэһин, оловун сиэрин-туомун салгыы сайыннараллар. Үүт ас барыбыт остуолугар баар буоларын туһугар үлэлииллэр.

Билигин 15 ыал ыаммыт үүт туттаран эрэр. Күн ахсын эбиллэн иһэллэр. Элбэх ынахтаах З.В. Винокуров, З.З. Эверстов, В.П. Новгородов, А.В. Винокурова, А.Д. Игнатьева, Г.Е. Евстафьев, Т.П. Новгородова, Л.И. Багынанова дэлэй үүтү туттараллар. Халлаан сылыйдабына, ыам ыйыттан Аппааны үүт туттар пууна үлэлиир. Былырыын

үүт туттааччынан Доромонова Анна Тимофеевна үлэлээбитэ. Пуун итигилибэт буолан хойут сафалыыр, эрдэ бүтэр. Быйылгы кыстыкка хас да ыал Платонов Павел Гаврильевичка ынах сүөһүлэрин көрдөрдүлэр. Дьон сүөһүтүн эһиэн бафарбат.

Инникитин бааһынай да, чааһынай да хаһаайыстыбалар ынах сүөһүлэрин элбэтэн, аныгы көрдөбүлгэ эппиэттиир хотоннору туттан сайдан истиннэр. Тыа хаһаайыстыбатын министерствота, олохтоох салалта өйбүл буолуон эрэ наада. Ынах сүөһү, сыспай сиэллээх мөччийэр, оттонон хoduһаларын харыстаан, бары туһана туруоһа. Үүт, эт - олох төрдө буоллаҕа.

Андрей ЕВСТАФЬЕВ

Обуруотчуттарга сүбэлэр

Хортуоппуй аһы арааһа сиэбэт ыал диэн суох буолуоттаах. Билигин, бөһүөлөктөргө уу ситимэ тардыллан, үчүгэй үүнүүнү ылар буоллур. Арааһа саамай хаһаанар аспыт хортуоппуй. Хайдах киниэхэ сыһыаннаһабын, көрөбүн-истэбин да үүнүүтэ оннук. Билигин халлаан сылынан дьилэр омуһаһаага кытта сылынан хортуоппуй араскыылар кэмэ. Эрдэ сылылар омуһаһан сиэмэ хортуоппуйу бу ый саңатыгар, үчүгөйдик харалла сытар буоллабына бу ый ортогугар таһааран тэлгэн, күөх араскы тагтарыахха. Күөх араскылаах хортуоппуйу сиргэ олортоххо түргэнник үүнэр, үүнүүтэ да үчүгэй буолар.

ХОРТУОППУЙУ ХАЙДАХ ҮҮННЭРЭБИТ?

Эрдэлээн сиигин. Омуһааха үүмүт маңан араскыны сорох тоноон кэбиһэр, сорох араскылынын үүннэрэр да үүнүүтэ мөлтөх.

Араскыларга муостаҕа линолиум эбэтэр пленка тэлгээн баран хортуоппуйун тарҕата уурабын, аныгы уу ыстарынан ибиридэн биэрэбин. Мин ибиридибэспин да үүнэр.

Уонна сүбэм диэн — биир эрэ суорду олордумуохха, хас да суорду олордор ордук. Ол үүнүүтэ сайын хайдаһыттан көрөн арааһаан үүнэр уонна суорт суортан аһын амтанынан, этэ көпсөркөйө, буһара да уратылаах. Онон

миингэ, соккуойга, салаакка уонна да атын бүлүүдэлэргэ талан туттабын. Хайа уонна ситэр кэмэ, хайдах хараллара эмиэ аахсыллар. Эрдэ ситэр хортуоппуйу сайын ортотуттан сиэххин сөп. Мин бэйэм олохтоох кыһыл хортуоппуйу кытта «Адретта» суорду олордубун, быйыл өссө 1 атын суорду булан олордубут киһи. Холобура, «Алена» диэн суорт 60 хонугунан ситэр. Урут эмиэ маңан хортуоппуйу олордорум, сорохтор ону кормовой диэн ааттыыллар, өлгөм үүнүүлээбэ да кытаанах диэн мэлиппитим.

П.Е. ТАРСКАЯ, Хатас бөһ.

Кырдыбастан — сүбэтин...

Урааннаах уһун кыһыммыт устатыгар балыктаах кыра күөллөр салгынара тийбэккэ тумнастан эстэн хаалбатыннар диэннэр, тыа сиригэр олоор эрдэпитинэ, ойбон алларар буолаллара. Онно сылдыһан көрдөхкө, кыстыгы сатаабыт кыра чөпгөлөх күөллөр килорода кирбэккэ, ойбону тэстэххэ сыттаах буолара.

Билигин күн уһаан, сылыһан, үлэни кыайар эдэр дьон таһырдыа сылдьан үлэли тһүүөхтэрин бафараар кэмнэрэ кэллэ. Хайа, уонна собо, мунду миинэ бастын астарган биридэстэрэ буоллаҕа. Онон куйуурдуу таарыйа, күөллэри тэстиннэр диэн көбү-

КҮӨЛ БАЛЫГЫН ӨРҮҢҮЙЭР НЬЫМА

лүүр санаабын эттим. Биридэ санаан көрдөхкө, килорода суох тынаар тыннаах барыта салгына суох олоҕу олорбот. Ол иһин кэпсэтэр тыллаах киһи аймах таабырын айбыт - «Киһи харафэр көстүбэт да буоллар, бүтүн аан дойдуну тутан турар баар үһү» диэн. Ол — салгыммыт (кислород) буолар. Мин төрөөн-үөскээн, улаатан киһи буолбут сирим — Салбан. Ол иһин былыр баччаларга саас кэлиитэ куйуурунан аһаабыт ахан алаастарбын санаан ылааччыбын. Ол курдук Өргөлөөх, Улуу Сыһыы илин баһыгар Ла-

кыара күөлэ уонна арҕаа өтүгэр Чөпкө диэн күөллэргэ сүрүннээн куйуурдаан собо, мунду арааһын дьон бөөө хоторо. Ол саһана ыгы үйэ аңарын анараа өтүгэр ыал үкэс собо, мунду куйуурун онгостор буолара. Билигин хайдахтарын билбэспин. Биһиэхэ аҕыйах сыллаабыта Арыс Тиит олохтооҕо Е.Е. Атласов арҕаа мыраан аннынааҕы күөллэрин Тиргилээжинэн, Танхайынан сылдыһан уолаттары көүтүн куйуурунун көрөрүм. Хаһна бафараар Егор Атласов курдук көбүлээчи наада.

Н. КОКОРЕВ, Хамафатта

Мин маннык этиилээхпин

Киһи уонна айылҕа быстыспат сибээстээх. Айылҕаҕа хайдах сыһыаннаахпытынан олохпут-дьаһахпыт оннукка салаллыа. Сайдыылаах дойдularга дыоно-сэргэтэ айылҕаҕа сыһыаннара ураты харыстыбыллаах. Биһиги да дойдубутугар үгүс элбэх үлэ ытыллар, ол курдук заповедниктар, заказниктар, айылҕа ураты харыстанар пааркалара бааллар. Дойдубут салайааччылары бэйэлэрэ Кыһыл кинигэҕэ кирибит кыылы-суолу харыстыырга быһаччы ылсан үлэлээһэллэрэ эрли үөскэтэр. Биһиги республикабытыгар да Кыһыл кинигэҕэ кирибит бизону уонна хотугу улуустарга овцебыктары афалан ыытан аһсаан өттүнэн элбээн эрэллэрэ киһи истэ үөрэр.

Сотору кус-хаас кэлэрэ чугаһаата, элбэх булчут утуйар уугун умнан булка сананан эрдэхтэрэ. «Манна, бастатан туран, ол куустуур куспут баар дуо суох дуо?» диэн ыйытыыга сорох кус-хаас аҕыйаата 2-3 сьл мораторий биллэрэн элбэтиэххэ диэбэ, оттон булчут өттө ону ылыммат, кинилэр быһааралларынан кус атын өттүнэн барбыт, эбэтэр көңүл иннинэ, эбэтэр кэннинэ кэлбит аатырар. Дьэ манна, мин санаабар, кус булдун көңүлүн бобор саһаммата буолуо. Көңүлү боборго диир депутаакка, баһы-

САА ТЫАҤААБАТ СИРДЭРИН АНЫАХХА

лыкка, бэл Ил Дарханга турар кандидат быыбарга кыайыа суох этэ. Сааскы куһу хас алаас ахсын аптамаат саа уоһунан көрсөрбүт соччото суох.

Ол иһин этиэм этэ, хас нэһилиэк ахсын саас, күһүн саа тыаһаабат харысхал сирдэри аныахха баар этэ, холобура, мин дойдубар Куокуй, Бүтэйдээх диэн алаастары, бу суоллаах-иистээх ырааҕа суох уонна саас, күһүн кус-хаас түһэр, төрүүр-ууһуур сирдэрэ. Манна харылынан оскуола офолорун сыһыарыахха. Ово дойдутун айылҕатын харыстыы, таптыгы уонна сиэри-туому тутуһа үөрэниэ этэ. Айылҕа тыллытын, төһө кус-хаас кэлбитин, барбытын кэтээн көрөн суруйан үөрэтиэ этилэр. Төрүү-ууһуу олох олоро дойдубуларга кэлбит куһу-хааһы кыр өстөөхпүт курдук өлөрө-оһоро көрсөрбүт саһаммат буолаарай. Сорох дьон кыыдааннаах кыһын кэнниттэн куһу-хааһы көрдөбүнэ, санатын иһиттэбинэ сүрэхтиин үөрэр, айылҕа тыллар кэмигэр сүргэтэ көтөбүллэр.

Оттон күһүнгү тайах бултааһыныгар этиим диэн нэһилиэк сиригэр-уотугар дьаһалта, олохтоох охотобчество быһаарыахтаах. Мин санаабар, лицензия ылбыт киһи булдун анаарын нэһилиэккэ туттары-

ахтаах. Эбэтэр ыарахан сыһааҕа нэһилиэк бултуур туристарга ыттарыахтаах. Оччоҕо олохтоох дьон булан туһанар буоллахтарына, булду харыстыа этилэр. Холобур, Пакистанга хайаҕа олоор биир племя эр дыоно бары саалаах сылдыһаллар. Бултар аҕыйаабыт кэмигэр Англияҕа баран биолог идэтигэр үөрэммит, 20-чэ сьл үлэлээбит уоллара этиитинэн чубуку курдук уһун муостаагы, быһыта архааны, ыарахан сыһааҕа туристарга эрэ ыттарар буолбуттар. Бултуурдаафэр ордук барыс ылар буолбуттар. Онтон ыла олохтоохтор бултаспаһтар, хата харыстыыллар. Инньэ гынан кыыллара элбээбит түмүгэр элбэх харчыны афалар буолбут.

Биһиги да оннук дьаһанан ыттарыахпытын сөп уонна экологической туризмы тэрийэн тайагы, кыыллары тыаҕа хаартыскаҕа түһэттэрэн, үүтээннэ хоннорон харчы ылыахха сөп. Булт баарын тухары булчут баар. Булчут диэн тулуурдаах, дьулуурдаах, эт-хаан өттүнэн сайдыылаах эр киһи буоллаҕа. Уол оһону онно иитэргэ-такайарга үчүгэй ньыма. Түмүккэ, айылҕабыт чөл буоллун, булт элбэх буолуохтун, оччоҕо булчут баар буолуоһун умнумуохха.

П.Е. ТАРСКАЯ, Хатас бөһ.

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ

ААБААЧЧЫ ДОРООБО!

Ааспыт нэдиэлэҕэ Хабаровскайга сылдьан республика постпредствотын кытта сөбүлэһии түһэрсиппитит туһунан хаһыаттан билсипит буолуохтаахпыт. Манна Нам улууһуттан үөрэнэр 13 студены кытта көрсөн дойдубуларын сонуннарын кэпсэтиим, кинилэр үөрэхтэрин, олохторун билиһиннэрдилэр. Итинник дойду араас куораттарыгар үрдүк уонна орто анал үөрэх заведениеларыгар үөрэнэ сылдьар офолорбуттан кэлин улуустарыгар төннөн кэлэн үлэһит буолалларыгар болфомтобутун уурдахпытына сатанар, тово диэтэр билигин кризисинэн сибээстээн, атын да төрүөттэринэн саһа үөрэҕи бүтэрбит эдэр дьонно үлэ миэстэтин тутта булар уу-стуктардаах. Манна улуус дьаһалтатын ыччакка отдела сүрүннүүр киининэн буолуохтаах, нэһилиэктэр баһылыктара мэлдьи билсэн кадрынан хааччылыыга интэриэстээх буолуохтаахтар.

Сыллата Хабаровскайга «Приамурская торгово-выставочная ярмарка» диэн ытыллар, ааспыт сыла Мэнгэ Хаһалаас улууһун делегацията тийэн ситиһилээхтик кыттыбыта. Быйыл балаһан ыйын 22-26 күннэригэр биһиги уочараппыт тирээн кэллэ. Манна 80-н таһса киһилээх делегация саһаабыгар 3 народнай коллектив: 1 Хо-муһтаахтан «Мичээр», Партизантан «Дьүрүл», Намтан «Ньургунун» кыттыахтара, ону таһынан «Добун» эр дьон вокальнай ансамбыла кириэрэ быһаанналар. Республикаҕа бэриллибит бириэмэҕэ бастаан Правительство, ол кэннэ 25 мүнүүтэ иһигэр бэйэбит улууспут презентациятын оноруохтаахпыт. Манна бэлэмнэни үлэтэ сафаланна, эппиэттээх үлэһиттэр сыһыарылыһынылар.

Сорохтор маннык дьаарбанкалары көр-нар курдук санаахтары сөп, дьин иһигэр, саһа «Ытаабат офону эмсэхтээбэттэр» диэн өс хоһоонун курдук ырыынак кэмигэр бэйэбин сөптөөхтүк киэн сиргэ көрдөрбөтөххүнэ ким даһаны экономической, культурнай сибээһи олохтуурга дьулуһуо суоҕа. Ити — аныгы кэм ирдэбилэ.

Александр АТЛАСОВ

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, РСФСР үөрэҕиритин туйгуна, Нам улууһун, Таастаах, Ленскэй нэһилиэктэрин Бочуоттаах гражданина, РФ, СР Бочуоттаах ветерана, «Гражданской килбиэн» бэлиэ кавалера КРИВОШАПКИН ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ бу ый 12 күнүгэр 80 сааһын туолбутунан, Ил Дархан Бочуоттуур грамотатынан нафараадаламмытынан итиитик-истинник эфэрдэлиибит.

Эн олорон кэлбит оловун биһиэхэ үтүө холобур буолар, эйфэс майгытын, сүбэбин-амафын үрдүктүк сыаналыбыт.

Күндү киһибиһигэр уостубат уоҕу, эстибэт эрчими, туйгун до-руобуйаны бафарабыт.

Кэргэниг Альбина Георгиевна, уолаттарын, кийииттэрин, сиэннэрин, хос сиэннэрин, аймахтарын

«Нам улууһа» МТ дьаһалтата, депутаттар улуустаағы сэбиэттэрэ, ветераннар сэбиэттэрэ Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, РСФСР үөрэҕиритин туйгуна, Нам улууһун Ленскэй уонна Таастаах нэһилиэктэрин бочуоттаах гражданина, «Граждан-ский килбиэн» бэлиэ хаһаайына, журналист, кыраайы үөрэтээчи ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ КРИВОШАПКИНЫ 80 сааһын томточчу туолар үбүлүөйүнэн эфэрдэлииллэр! Уһун дьоллоох оло-ғу, чэгиэн доруобуйаны, сайдам санааны бафарааллар.

Ытыктыыр, диринник убаастыыр коллегабытын, РФ журна-листарын соһун чилиэнэ, кыраайы үөрэтээчи ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ КРИВОШАПКИНЫ, 80 сааскын туолар үбүлүөй-гүнэн истинник эфэрдэлиибит уонна өссө да өр кэмнэргэ биһиги-ни кытта алтыһа сылдыаргар, үтүө доруобуйаны, байылыат олоғу бафарабыт!

Эфэрдэни кытта «Энсиэли» хаһыат коллектива

Убаастабыллаах ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ!

Күн курдук ытыктыыр киһибитин, сүбэһиппитин-амаһыппытын, олоххо, үлэҕэ холобур онгостор киһибитин, Эйигин 80 сааскын туо-лар юбилейгиһинан итиитик-истинник эфэрдэлиибит!

Үүнэр көлүөнэ ыччаты итиитиг уонна улуус историятын үөрэ-тиитиг күн аайы түбүктээх үлэ үөһүгэр уварыйбакка үлэли-хамсыы сылдыаргын сөвө-махтайа сүгүрүйэбит. Төрөөбүт дойдуну тап-тыырга, кэрэҕэ-сырдыкка уһуйарга мындыр толкуйунан олоххо киллэрэргэ туруулаһан үлэлииргинэн киэн туттабыт.

Эн сырдык үлэн, оловун, эйфэс майгың быйаңы, кэрэни, үүнүү-нү сайдыыны сафар алгыстаах аартык буоланнар аһыллан истиннэр. Курдук Эйиэхэ Күн курдук, Халлаан киэн, оловун суола уһун буоллун!

Эфэрдэни кытта Намнаағы история уонна этнография музейа.

«Нам улууһа» МТ дьаһалтата, бэтэрээннэр сэбиэттэрэ ВАСИЛЬЕВ АНАТОЛИЙ ИВАНОВИЧ, СР норуотун хаһаайыс-тыбатын үтүөлээх үлэһитин, СР бочуоттаах тытааччытын, Нам улууһун Ытык киһитин, улуус Ытык сүбэтин салайааччытын 80 сааһын туолар өрөгөйдөөх үбүлүөйүнэн итиитик-истинник эфэр-дэлииллэр уонна уһун үйэни, үтүө доруобуйаны, дьолу-соргуну бафарааллар!

ВНИМАНИЮ КАНДИДАТОВ НА ДОЛЖНОСТЬ ГЛАВЫ МОДУТСКОГО НАСЛЕГА, ИХ ДОВЕРЕННЫХ ЛИЦ, ИНИЦИАТИВНЫХ ГРУПП!

Редакция газеты «Энсиэли» сообщает о тарифах на предвыбор-ную агитацию по выборам главы МО «Модутский наслег»: 1 страница формата А3 — 10 000 руб. 1/2 страницы формата А3 — 7 500 руб. 1/4 страницы формата А3 — 3 750 руб. Перед выпуском агитационного материала надлежит заклю-чить договор, получить счет и оплатить из избирательного фонда кандидата. Справки по тел: 4-13-32, 4-11-41.

Муус устар 2 күнүгэр Фрунзе нэһиликтэригэр аатырбыт олонхоһут, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ ССРС суруйааччыларын союһун чилиэнэ, нуруот талааннаах ырыаһыта Ядрихинская Проконий Проконьевич – Бэдьээлэ 115 сааһын туолар үбүлүөйдээх сылын аһар тэрээһин буолла. Тэрээһини талааннаах, чурор куоластаах Вера Проконьевна Цыпандинна алгыс тойугунан аста. Аҕа баһылык Ядрихинская Иван Гаврильевич эбэрдэ тылын үбүлүөйдээх сэл аһыллытын биллэрдэ.

ФРУНЗЕБА – ҮБҮЛҮӨЙ

Нэһилик библиотекара Потапова Александра Ивановна Бэдьээлэ олоһун, айымньыларын кэпсээн тэрээһини ситэрэн-хоторон биэрдэ. Ону таһынан олонхоһукка аналлаах слайда көрдөрдө. Кэнчээри ыччаттарбыт «Олонхо оҕо хараһынан» диэн уруһуй күрээтэр онгорбут үлэлэрин ыставаката дьон сэнээриитин ылла. Ядрихинская Проконий Проконьевич – Бэдьээлэ сиэнэ Саввинова Василиса Егоровна ээтин туһунан истин-иһирэх ахтыы онордо.

Убүлүөйдээх сылга ыччаттар көхтөөхтүк кытталлар ыччар баа саанаан эттэ. Анна Егоровна Охлопкова нэһилик икки аатырбыт олонхоһуттара чугас аймахтыгы буолааларын төрүтүчүнэн көрдөрөн кэпсээтэ. Тэрээһингэ кыттыбыт оҕолорго баһылык Иван Ядрихинская сертификат,

инники үлэлэригэр ситиһини баҕаран туран, олохтоох администрация аатыртан Ядрихинская Татьяна Васильевна, Бурнашева Прасковья Кузминична, Бурнашев Петр Дмитриевичка, Цыпандинна Вера Проконьевна махтал суруктары туттартаата.

Дьоро күн Проконий Проконьевич Ядрихинская – Бэдьээлэ «Дьырыбына Дьырылыатта – кыыс бу-

хатыр» олонхотуттан Вера Проконьевна толорон сүргэбитин көтөхтө. Талааннаах кыыспытыгар олонхо кэрэ эйгэтин сэнээрдэн, ылаан-туойан, инникитин даҕаны тумус туттар киһибит буолан, үүнүү-сайдыы аргыстаах буоларыгар баҕарабыт. Үөрүүлээх тэрээһин оһуоһайынан түмүктэннэ.

Муус устар магнайгы күнүгэр Аппааны бөһүөлөгэр көр-күлүү күнүгэр аналлаах «Көрүдьюөһү көбүлээччилэр, бэтиэхэни биһирээччилэр» диэн сааскы көр-күлүү, түөлбөлөр икки ардыларынан ытыгылар сценка күрээбэ ытыгылыһна. Дьон-сэргэ саас кэлбитин уруйдаан, сүргэлэрэ көтөҕүллэн, үөрүү-көтүү сүрэхпитин толорор. Оҕо-аймах оонньоон-көрүлээн, сааскы ылаагы салгынынан тыһынан, таһырдыттан дьийэ киирбэттэрэ үксээтэ.

Учуонайдар этэллэринэн, биһир мүнүүтэ күлүү 125 кыраам ынах этин, 200 кыраам ынах арыытын солбуйар. Онон бүгүнгү үөрүүлээх күнгэ ынах этин мотуйун,

АППААНЫГА – КӨР-КҮЛҮҮ, КӨРҮДЬҮӨС КҮРЭБЭ

арыытын сиэн диэн турамыт, күлөр буоллаххытына күлүн дибит!

Күрэх сыала-соруга: Түөлбө үлэтин нэһилиэнньэбэ сырдататы, нэһилик араас көлүөнэ олохтоохторун общественнай олоххо көбүлээһин, олохтоох нэһилиэнньэни кэрэ эйгэбэ тардыы. Конкурсу ирдэбиллэрэ: 2 сценка көрдөрүү (сценкалар сыаналаналлар уонна бааллара эбиллэр). Сценка уһуна 10 мүнүүтэбэ диэри, кыттааччылар саастарыттан тутулуга суох. Сыаналанар: сценана туттуу-хаптыгы (сценическое мастерство), оруолу итэбэтиилээхтик арыян көрдөрүү (исполнительское мастерство). Сценкалар 10 баалынан сыаналаналлар.

Хатын Арыы нэһиликтэригэр баар сэргэ түөлбэттэн, алта түөлбэ кыттыыны ылла. Жеребьевка түмүгүнэн магнайгы кыттааччылар — Аппааньттан «Саһарба» түөлбө (сал. Максимова Л.Д.) «Уочарат» уонна «Буаллылар» диэн сценка турордулар. Манна түөлбэттэн үгүс дьон кыттыбыт, декорация

туруоруллубута өссө кииргэтин биэрдэ. Салгыс Граф Бизерэгиттэн «Солнечнай» түөлбэ (сал. Дедова Л.П.) «Консультация» уонна «Нуруот эмчитэ» диэн аата кэпсиринэн бэрт сэргэх сценка туруорда. Аппааны «Чэчир» түөлбэтэ (сал. Винокурова М.В.) «Дистанционка» уонна «Дэриэбинэ түгэнииттэн» диэн олус көрдөөх, дэриэбинэ олохтоотун түгэниити көрдөрдө.

Кыһыл Дэриэбинэ «Сандаара» түөлбэтэ (сал. Платонова А.Р.) «Таал-таал эмэхсин» уонна «Эмэхситтэр» диэн ааттаах сиэр-майгы, дьон сыһыаныгар түгэниити көһүнүлэр. Граф Бизерэтин «Алроса» түөлбэтэ (сал. Винокурова Ю.А.) «Кухня» уонна «Индийскай киһинэ» диэн сэргэх музыкальнай сценка туруорбут.

Аппааньттан «Виктория» түөлбэ (сал. Протопова О.М.) «Сыаналаах төбө» уонна «Пенсия» диэн сценкалары олус табыллан, уобарастарын биэрэн туруордулар. «Пенсия» монолук-сценканы Колесова Л.А. олус итэбэтиилээхтик оонньоон көрөөччүлэр биһирэбилин ылла.

Толору мустубут саалаҕа оҕотуттан, кырдыһаһыгар диэри бары күлэн-үөрэн, ытыс тыһа тохтообокко таһынан, икки чаас ааспытын биллэрдэтэ. Конкурсу Петр Машников уонна «Сулус кыыма» Гран-При хаһаайына Ефимов Максим ыллаан кииргэттилэр. Дьүүллүүр сүбэ Республикагааҕы «Дьэбэрэн-1997» күрэх кыайылааҕа, кыттыылааҕа Колпашникова Л.М., Аппааньтааҕы «Көмүс мааска» мини-театр салайааччыта Иванова А.В., Граф Бизерэтин «Ромашка» оҕо садын иитээччитэ Уваровская Е.Ю. түмүк таһаардылар. Конкурс кыайылааҕынан «Виктория» түөлбэ, иккис «Чэчир», үһүс миэстэ «Сандаара» уонна «Саһарба» түөлбэ буоллулар. Бары кыттыбыт түөлбөлөр олус көхтөөхтөрүн, түмсүүлээхтэрин, көрдөөхтөрүн көрдөрдүлэр. Дьоро киһэбэ күлэн, дуоһуя сыһынан тарҕастыбыт.

Н.Д. СИВЦЕВА – Намыһына, Аппааны бөһ.

ҮӨДЭЙГЭ – ФЕСТИВАЛЬ

Үөдэй нэһилиэгэ И.Е. Винокуров уһулуччулаах политической деятель 120 сааһыгар уонна олонхоһут П.П. Ядрихинская-Бэдьээлэ 115 сааһыгар аһаҕаһыт сыллата ытыгылар улуустааҕы уус-уран самодеяльность фестивалыгар үрдүк таһымнаахтык кытыһна. «Сарыал» сыһылан киһи үлэһиттэрэ (директор Габышева С.Р.) тэрээһиннээхтик нэһилиэнньэ дьонун түмэн көхтөөхтүк тэрийдилэр. Уопсайа фестивалга 150-ча киһи кытыһна.

Дьырылыатта - Эверстова Е.А., Дьылыла манат ат - Гаврильев С.Д., Тойон Дьөлүүт - Гоголев Р.Р., Сыралыма Куо - Данилова В.А., Тимир Чохчордоон - Гаврильев В.В., Обот Хобочой - Кельциева М.С., Суор - Ядреева М.Э. Ырыаларын, тойуктарын бары бэйэлэрэ толордулар, туруорааччы режиссер С.Р. Габышева олонхоһу тыһынаах доһуулоһунан туруорбута биһирэннэ.

Ол курдук, бары тэрилтэлэр, түөлбө олохтоохторо биһир санаанан нэһилик чийин көмүскээтилэр. Литературнай композиция И.Е. Винокуров үлэтэ, нуруокка үгүнү онгорбута сырдаттылыһна. Манна туруорааччы режиссер, сценарист Габышева С.Р. үгүс дьону түмэн, үлэһит нуруоту көрдөрөр парадынан арыйда. И.Е. Винокуров, М.К. Аммосов, И.В. Сталин уобарастара көрөөччү сэнээриитин ылла. Үлэһит нуруоту сырдатар парады улахан онгоһуу поезд, тыһынаах оҕус киирэн ордук сэргэхситтэ.

Тыһынаах доһуулоу «Сайаара» дыахталлар ансаамбыллара сахалыы инструменнарны толорон оонньоотулар. Маны таһынан, сыана ветерана Н.П. Неустроева кырыымпаа оонньоон олонхо доһуулоһун ситэрэн-толорон биэрдэ. Ити курдук фестивалга нэһилик дьон-сэргэтэ күүс-көмө буолан танас-сап, көстүүм тигитигэр бары биһиргэ туруан үлээтилэр. «Удьуор утума», «Мыымах сиэннэрэ» үгүсү таһынан орто оскуола технология учуутала М.Н. Мохначевская, уруһуй учуутала Н.Е. Зырянова, бухгалтер Е.П. Зырянова, кулууп үлэһитэ А.В. Иванова сүрүн тигээччилэринэн буоллулар.

Фестивалга «Мичээр» оҕо үгүсү образцовый ансаамбыла туруорбут үгүсүтэ толорулунна, ол курдук «Удьуор утума», «Мыымах сиэннэрэ». Үгүсү хореограф Е.Д. Николаева бэлэмнээн дьон биһирэбилин ылла. «Мыымах сиэннэрин» студент оҕолор, орто оскуола учууталлара, ыччаттар, «Удьуор утумун» оскуола үөрэнээччилэрэ толорон үрдүк таһымна сыаналанна. Үөдэй нэһилиэгин народнай хорун уус-уран салайааччыта М.С. Кельциева, хору куолаһа арааран, чочуйан бэлэмнээбит Афанасий Татаринов үлэлэрэ сыаналанан «Бастың хор» номинациянан наһарадаланнылар. Билигин хоровой коллективка 30 киһи дьарыктанар, В.А. Зырянов салайыт народнай хора күн бүгүн үүнэр-сайдар, чэчирир.

«Сарыал» сыһылан киһи методиһа, талааннаах тарбахтаах Татаринова М.Д. көстүүм тигитигэр тутаах киһи буолан народнай хоровой коллектив көстүүмүн сагалыы тиктэрдэ, олонхо персонажтарын көстүүмүн барытын бэйэтэ эскизтаан, тигэн дьон биһирэбилин, махталын ылла. Фестивальной кэнсиэри маньы таһынан «Ымьыйаана» үгүсү бөлөҕө (салайааччы Е.Д. Николаева), «Сайаара» вокальной ансаамбыл (салайааччы Константина Л.А.) кииргэттилэр.

Олонхоһут Ядрихинская-Бэдьээлэ аатын үйэтитим «Дьырыбына Дьырылыатта» олонхотун үгүс герой толордо. Уопсайа олонхоһо сүрүн геройдары 7 киһи толордо, ол курдук Дьырыбына

Үөдэй нэһилиэгэ былырынгы Улуу Кыайыы фестивалыгар Гран-при аатын ылан тулар, ааспыт сылларга даҕаны бастың бириэстээх миэстэбэ тиксиритинэн биһиги киһи туттабыт. Инникитин улууска ытыгылар бары культурнай тэрээһиннэргэ нэһилик дьонно – сэргэтэ өссө да көхтөөхтүк кыттан, республикаҕа нэһилик, улуус чийин үгүсүтүк көмүскүүбэ диэн бигэ эрэллээхпит.

Е.А. ЭВЕРСТОВА, Үөдэй

Бу дьыл муус устар 5 күнүгэр «Айылгы» СК «Президентскай элбэх функциялаах культурнай комплекстар инники сайдыылары» диэн республикатааҕы семинар буолан ааста. Санатан этэр буоллахха, 2013 сыллаахха Саха Республикатын Президентэ Е.А. Борисов Ыйааһынан культура тэрилтэлэрин өйүүр, материалнай-техническай базаларын бөбөрөгөтөр сыаллаах Грант конкурсу биллэриллэн республикабыт 15 улуһунан культура кииннэрэ кыайылааһынан тахсан 3 мөл. солк. Грант хаһаайыттарынан буолбуттара.

модельных стандартов и деятельность общедоступных библиотек», Галина Кутугутова «Виртуальные музеи» диэн иһитиннэри онордулар.

БӨТҮҢНЭ – СЕМИНАР

Бөтүн нэһилиэгэр ытыгылыбыт «Элбэх функциялаах культура тэрилтэлэрин инники сайдыылары» диэн семинарغا Национальнай библиотека директорун научнай үлэбэ солбуйааччы Г.Ф. Леверьева, «Арктика» ГАУ, генеральной директора С.С. Степанов, Национальнай художественнай музей научнай сотрудуһа Г.А. Кутугутова, «Бөтүн нэһилиэгэ» МТ баһылыга М.В. Макаров, Президентскай элбэх функциялаах культура тэрилтэлэрин кулууптарын, библиотекаларын, музейдарын үлэһиттэрэ кыттыыны ылылар.

Күн иккис аһаарыгар, ыалдыттар культура тэрилтэлэрин үлэлэрин-хамнастарын биллестилэр, Е.С. Сивцев - Таллан Бүрэ музейыгар сырыттылар, бэйэлэрин үлэлэрин-хамнастарын опытын, инники үлэлэрин былаанын кытта биллэһиннэрдилэр, санаа атастылар. Киһэттин сылаас, миннигэс астаах сандалы тула олонхо нэһилик уус-уран самодеялыһынын эбэрдэ

Семинарты нэһилик баһылыга М.В. Макаров эбэрдэ тыһынан арыйда. Нэһилик историятын кытта историк учуутал Егор Софронов биллэһиннэрдэ. Семинар бастагы чаһыгар Сергей Степанов «Перспективы и дальнейшее развитие МФКК - президентских центров», Галина Леверьева «Внедрение

нүөмэрдэрин көрдүлэр, дуоһуя кэпсэтэн, үөрэн-көтөн тарҕастылар.

Муус устар 6 күнүгэр, улуус киһинигэр, «Сардаҕа» кинотеатрга Киһинэ сылыгар, И.Е. Винокуров 120, П.П. Ядрихинская - Бэдьээлэ 115 саастарыгар анаан ытыгылыбыт, улуус уус-уран самодеялыһынын фестивалын Гала-кэнсиэрэ буолан ааста. Биһиги нэһиликпит, бэйэтин группатыгар, 3-с бочуоттаах миэстэбэ тахсан, 15 тыһ. суумалаах сертификаттанан, Дипломунан наһарадаланна.

Ону тэнэ «Бастың фольклорнай коллектив», «Бастың хореография», «Лучшее исполнение танца Нам, Мыымах сиэннэрэ» номинациялар хаһаайыттарынан буоллут. Эдэр кэскиллээх олонхоһут уолбут Вася Дьяконов «Дебют фестивалы» анал аат хаһаайына буолла.

Валентина КОЛЕСОВА

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

Күндүтүк саныыр Намнаабы техникум ветеранын **ПОПОВ ГРИГОРИЙ БОЯРОВИЧ**, олобун бэлиэ түгэнинэн, 60 сааскын туолбуккунан итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Баарабыт кытаанах доруубуйаны, дьолу, этэнгэ буолууну! Чугас дьонун, оҕолорун тапталларыгар бигэнэн, сиэннэрин минньигэс мичээрдинэн арыалланан, кинилэр ситиһилэриттэн кынаттанан олобун күннэтэ киирэйэ турдун дьэн алгыбыт!

Бары үчүгэйи кытта Намнаабы техникум коллектива

Уважаемую **ТАТЬЯНУ ТИМОФЕЕВНУ СМЕТАНИНУ**! Заслуженного мастера ПО РСФСР, Отличника ПТО СССР поздравляем с 70-летним юбилеем! Много лет Ваша трудовая деятельность связана с нашим учебным заведением, с родным коллективом. Вас всегда отличают высокая требовательность к себе, высокая ответственность за любое дело, искреннее и доброе отношение к людям.

Всегда оставайтесь жизнерадостной, целеустремленной, полной сил и энергии. Счастья, радости и благополучия Вам и Вашим близким!

Коллектив ГБПОУ РС(Я) «Намский техникум»

БИЛЭРИИЛЭР

ГУ Управление Пенсионного фонда РФ Намского улуса РС(Я) 14 апреля 2016г. с 10 часов проводит семинар для бухгалтеров и специалистов обществено-консультационных пунктов наследных администраций и предприятий на тему: «Об изменениях в пенсионном законодательстве 2016г.». Место проведения: актовый зал администрации улуса.

РАСПОРЯЖЕНИЕ от 31.03.2016 №246-р

Об организации и проведении месячника охраны труда в муниципальном образовании «Намский улус»

На основании постановления Правительства РС(Я) от 14.03.2016 г. №206-р «Об организации проведения месячника охраны труда в РС(Я)», в целях усиления мер по улучшению и созданию безопасных условий труда, профилактики производственного травматизма и профессиональной заболеваемости, пропаганды положительного опыта работы в области охраны труда на территории муниципального образования «Намский улус», распоряжаюсь:

1. Объявить месячник охраны труда в МО «Намский улус» с 1 по 30.04.2016 г.

2. Межведомственной комиссии по охране труда МО «Намский улус» (председатель Н.Н. Степанов):

2.1. Утвердить Положение о проведении месячника охраны труда в МО «Намский улус».

2.2. Разработать план мероприятий по проведению месячника охраны труда.

2.3. В целях реализации Закона РС(Я) 3 №995-IV организовать комплексные проверки соблюдения трудового законодательства в организациях, предприятиях МО «Намский улус», согласно утвержденному плану - графику выездов.

2.4. Организовать юридическую, методическую и практическую помощь в области охраны труда работникам АПК Намского улуса (СХПК, КХ, ЛПХ и т.д.), представителям малого и среднего предпринимательства.

3. Главам МО поселений:

3.1. Создать комиссию по проведению месячника охраны труда, утвердить план проведения мероприятий в области охраны.

3.2. Организовать проведение месячника по охране труда во всех учреждениях, предприятиях, находящихся на территории наслега и предоставить сводную информацию по итогам проведения месячника охраны труда в срок до 29 апреля 2016 г. в отдел охраны труда МО «Намский улус».

3.3. Настоящее распоряжение опубликовать на официальном сайте МО «Намский улус» и в газете «Энсиэли» Намского улуса.

3.4. Контроль исполнения настоящего распоряжения возложить на заместителя Главы, управляющего делами Администрации МО «Намский улус» Степанова Н.Н.

Глава А. Атласов

Приложение №1 к распоряжению Главы МО «Намский улус»

урус» от 29 марта 2016 года №1 ПОЛОЖЕНИЕ о проведении месячника по охране труда в МО «Намский улус» с 1 по 30 апреля 2016 г.

I. Общие положения

1.1. Настоящее Положение разработано в соответствии с трудовым кодексом РФ, Законом РС(Я) «Об охране труда», а также другими нормативными правовыми актами РФ и РС(Я) по охране труда и устанавливает порядок проведения месячника охраны труда в организациях, предприятиях, находящихся на территории МО «Намский улус».

1.2. Месячник по охране труда проводится с целью:

- привлечения максимального внимания органов управления, работодателей, общественности улуса и участников трудового процесса к проблемам улучшения условий и охраны труда, на проведение целенаправленных учебных мероприятий по охране труда, профилактике производственного травматизма и профессиональной заболеваемости;

- организации контроля за соблюдением работодателями и работниками трудового законодательства, системы стандартов безопасности труда, правил, норм, инструкций по охране труда.

1.3. Координатором мероприятий месячника по охране труда являются территориальный орган Министерства труда и социального развития РС(Я) в Намском улусе, МВК по охране труда МО «Намский улус», межотраслевой координационный совет профсоюзов Намского улуса, объединение работодателей Намского улуса, трехсторонняя комиссия по регулированию социально-трудовых отношений МО «Намский улус».

II. Проведение месячника охраны труда в организациях и предприятиях МО «Намский улус»

2.1. В период месячника охраны труда проводятся:

- анализ выполнения организационно-технических и санитарно-оздоровительных мероприятий, коллективного договора, соглашения по охране труда и СУОТ (системы управления охраной труда) изменения и дополнения к ним;

- анализ исполнения предписаний, указаний органов государственного надзора и контроля, общественного контроля, службы охраны труда МО «Намский улус»;

- анализ причин несчастных случаев, профзаболеваемости и их профилактики;

- обучение по охране труда, создание обучающих программ в организациях;

- проведение ПМО работников, согласно приказа МЗСР России №302н от 12.04.2011 г.;

- организация специальной оценки условий труда, согласно №426 - ФЗ от 28.12.2013 г.;

- широкое информирование работников об условиях и охране труда на рабочих местах;

- проведение конкурсов среди организаций по обеспечению безопасных условий труда, по пропаганде охраны труда, по отдыху и досугу работников и т.д.

2.2. Организационная работа по проведению месячника охраны труда возлагается на работодателя и профсоюзный орган организации, предприятия;

2.3. Основой для проведения месячника охраны труда служат материалы комиссий (комитетов) по охране труда, предписания, заключения органов государственного надзора и контроля, службы охраны труда организации, данные статистической отчетности, материалы расследований несчастных случаев на производстве и т.д.

III. Проведение месячника охраны труда в МО поселений и отрасли

3.1. Месячник проводится с целью внедрения СУОТ (системы охраны труда), выявления фактического состояния условий и охраны труда и принятия мер по их улучшению.

3.2. Издается распоряжение главы МО поселения, на предприятиях — приказ руководителя, создаются комиссии, утверждаются планы проведения месячника.

3.3. Организуются круглые столы по проблемам охраны труда, обучающие семинары, готовятся выпуски статей в местных СМИ, проводятся обучающие семинары и т.д.

Проводятся конкурсы на звание «Лучший специалист по охране труда», «Лучшая организация работы в области охраны труда», «Лучший социальный партнер», «Лучший уполномоченный по охране труда», «Лучший уголок по охране труда» с награждением победителей, по итогам месячника проводятся обобщающие Дни.

3.4. Приглашаются члены МВК по охране труда, уполномоченные от профсоюзов, представители органов государственного надзора и контроля и т.д.

3.5. Заслушиваются информации работодателей по вопросам условий и охраны труда в организации и проводимой работе по его улучшению, в том числе по проведению медосмотров, работ по специальной оценке условий труда, по состоянию производственного травматизма и профзаболеваемости и мерах по их профилактике, по обеспечению работников по обеспечению СИЗ, по обязательному социальному страхованию работающих от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний;

- проводятся подведение итогов месячника, конкурсов и т.д.

3.8. По итогам обобщающего Дня охраны труда принимаются итоговые документы рекомендации, решения коллегии, распоряжения, постановления, в которых дается краткая характеристика состояния условий труда МО поселений, указываются выявленные недостатки и нарушения, устанавливаются сроки их устранения и исполнители.

3.9. В отдельных случаях по основным направлениям работы (например, разработка программ, планов, финансирования мероприятий и т.д.) принимаются распоряжения Главы МО поселения, или представителя территориального органа, приказом руководителя организаций.

4.0. Ход месячника в МО освещается в местных средствах массовой информации.

IV. Заключительные положения

4.1. МО поселений улуса представляют в МО «Намский улус» (каб. 213 охраны труда) сводную информацию о проведении месячника по охране труда по форме (приложение) с пояснительной запиской и приложением итоговых документов до 29 апреля 2016 г.

4.2. Итоги месячника будут

учитываться при проведении номинации среди МО поселений по итогам 2016 года. По итогам месячника проводится расширенное заседание МВК по охране труда МО «Намский улус», специальная телепередача «Нам ТВ» и развернутая статья в газете «Энсиэли».

ИНФОРМАЦИЯ

о проведении месячника охраны труда за 2016 год. МО «» наслед.

1. Статистический отчет.

№	Наименование мероприятий	показатели
1.	Количество организаций, участвовавших в месячнике охраны труда	
2.	Количество проведенных в организациях:	
	общих собраний	
	круглых столов	
	семинаров	
	конкурсов	
	других мероприятий	
3.	Количество человек, охваченных мероприятиями во время месячника, всего	
4.	Количество человек, принявших участие в итоговых днях охраны труда в организациях	
5.	Количество человек, принявших участие в обобщающем Дне охраны труда в муниципальном образовании, отрасли, предприятия, учреждения	
6.	В ходе месячника состоялось заседание: межведомственной комиссии по охране труда МО, коллегии МО	
7.	Освещение в средствах массовой информации, всего:	
	в т.ч. газетных статей	
	телевизионных передач	
	радиопередач	
	через сайт	

2. Пояснительная записка.

Принимают участие все учреждения, предприятия, находящиеся на территории МО наслегов, независимо от организационно-правовой формы и формы собственности. В пояснительную записку включить сводный отчет.

Т.А. КОНДРАТЬЕВА, Главный специалист по охране труда МО «Намский улус» от 30 марта 2016 г.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО

В связи с проведением досрочных муниципальных выборов главы МО «Модутский наслег» избирательная комиссия муниципального образования «Модутский наслег» информирует о том, что с 16 апреля 2016 г. по 23 апреля 2016 года в рабочие дни с 16 ч. 00 мин. - 20 ч. 00 мин., в выходные 12 ч. 00 мин. - 16 ч. 00 мин. проводятся досрочные выборы в УИК №345 по адресу: с. Тумул, ул. Аммосова д. 34, тел. (8 411 62 27-6-17).

Для участия на досрочных выборах заранее оформляется заявление по установленному образцу, а также прилагаются документы, подтверждающие причины отсутствия в день проведения выборов, т.е. 24 апреля 2016 г.

Председатель избирательной комиссии: А.А. Ядрихинский

® Нэлэгэргэ 12 суотайдаах газтаах, уоттаах сир учаастагын 350 тыһ. солк. уонна 10 суотайдаах сири 200 тыһ. атылыбын. **Тел. 89243638797**

<p>Тапталлаах эбэбит, хос эбэбит, үлэ, тыыл ветерана, Хатын Арыы Ытык кийитэ</p> <p>КОШКИНА Елизавета Семеновна б.дь. муус устар 9 күнүгэр 81 сааһыгар сылдьан улун, ыарахан ыарыытан олохтон барбытын бары аймахтарытыгар, чугас дьоннорбутугар курутуулан туран иһитинэрэбит.</p> <p>Кийиитэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ</p> <p>Күндү кийиипитигэр Дуняба, кини оҕолоругар, сиэннэригэр таптыыр эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, эдьийибит</p> <p>КОШКИНА Елизавета Семеновна күн сириттэн туораабытынан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Аһыгытын тэнгэ үллэстэбит.</p> <p>Өлүхүмэттэн балта Маргарита, күтүөтэ Ким</p>	<p>Күндүтүк саныыр, убаастыыр таайыт, Никольская нэһилигин олохтоо</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович ыарахан ыарыытан күн сириттэн соһумардык күрэммитинэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p> <p>Алексеявтар, Слеповтар, Татариновтар, Романовтар</p>
<p>Күндү кийиипитигэр Дуняба, оҕолорго эйбэс эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, Граф Бизэргин олохтоо, кырдаас эдьийибит, үлэ, тыыл ветерана, Хатын Арыы Ытык кийитэ</p> <p>КОШКИНА Елизавета Семеновна улун, ыарахан ыарыытан элбүтүнэн дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Аһыгытын тэнгэ үллэстэбит.</p> <p>Аппаныттан балта Люция, Сахаяна, күтүөтэ Василий</p>	<p>«Никольская нэһилигэ» МТ дьаһалтата, депутаттар уонна ветеранарын сэмэтэ, нэһилик общественоһо тапталлаах кэргэн, аҕа, эһэ</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович соһучу ыарахан ыарыытан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>
<p>Коллектив ГБПОУ РС(Я) «Намский техникум» выражает глубокое соболезнование коллегам — Евдокии Афинадоровне и Лене Алексеевне и близким родственникам, в связи с кончиной любимой сверехви, бабушки, ветерана тыла, труда и ветерана Намского техникума</p> <p>КОШКИНОВ Елизавета Семеновна.</p>	<p>Биригэ үөрэммит доборбут дьэ кэргэнигэр Федорова Мария Петровна, уолугар Димаба, биригэ төрөөбүтүргэр, аймахтарыгар Никольской нэһилигин олохтоо</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович ыарахан ыарыытан ылдьан олохтон туораабытынан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p> <p>Биригэ үөрэммит добороттор Партизан оскулаһын 1974 сыллаах выпускниктара</p>
<p>Күндү быраатым, убайыт, Никольской нэһилигин олохтоо</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович ыарахан ыарыытан олус соһучу ылдьан олохтон туораабытыгар кэргэнигэр Мария Петровна, уолугар Димаба дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p> <p>Партизантан эдьийибит Матрена Романовна Кудрина, Крыжановскийдар, Белявтар, Петровтар, Прокопьевтар</p>	<p>Убаастыыр санаспыт Мария Петровна, уолугар Димаба таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович күн сириттэн соһучу ылдьан барбытынан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит. Аһыгытын тэнгэ үллэстэбит.</p> <p>Партизантан кырдаас саҕаһын Варвара Михайловна, Аргуновтар, Гоголевтар, Намтан Аргуновтар, Максимовтар, куораттан Аргуновтар, Катгинскийдар, Кэбээйттэн Борисов И.П., Аргуновтар</p>
<p>Күндү кийиипитигэр Мария Петровна, уолугар Димаба таптыыр кэргэнэ, аҕалара</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович олус соһучу ылдьан күн сириттэн күрэммитинэн бары аймахтарыгар, доборотторугар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит, аһыгытын тэнгэ үллэстэбит.</p> <p>Бүлүүттэн эдьийэ Людмила Романовна дьэ кэргэнэ, Никифоровтар, Петровтар</p>	<p>Намнаабы оҕо эйгэтин «Түөлбэ» коллектива, профсоюзна СР үөрэтиритин туйгунугар, улуском председателигэр Шарапов Александр Гаврильевичка, кини дьэ кэргэнигэр тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана</p> <p>ШАРАПОВ Гаврил Васильевич ыарахан ыарыытан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p>
<p>Күндү кийиипитигэр Мария Петровна, быраапытыгар Димаба таптыыр кэргэнэ, аҕалара, Никольской нэһилигин олохтоо</p> <p>АРГУНОВ Дмитрий Романович олус хомолтолохтук ылдьан олохтон туораабытыгар дириг кутурбаммытын тизрэдэбит.</p> <p>Депутатсайтан Мария Романовна, Олег Николаевич Аммосовтар, оҕолоро</p>	<p>Администрация, профком, педколлектив Намской средней общеобразовательной школы №2 выражает глубокое соболезнование председателю улусного профсоюзного комитета работников образования Шарапову Александру Гаврильевичу, в связи с кончиной любимого отца</p> <p>ШАРАПОВА Гаврила Васильевна.</p>

Кылаабынай редактор В.Г. Касьянов

ОТДЕЛЛАР:

редакторы солбууааччы — 41496, хаһыаты тангы — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улунун» «Энсиэли» хаһыат редакцията автономнай учреждение. Сибээс, информационай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ШИ №ТУ14-0216.**

Сурукка ааккытын-суолугун, үлэтигин, дьэбит аадырыһын чопчу ыйыт. Редакцияга киирбит суруктар төнөрүллүбэтэр. **Автор ээрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улунун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам улунуна, Нам сэл., Заложной ул. 4. E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талылына, тангылына уонна бэчээттир сыһар бэчээттэннэ. **Аадырыһа:** Нам сэл. Заложная ул. №4 Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис **Көңүл сыананан атыгыланар Индекс — Р0005.** Тираһа — 1570 Бэчээкэ илии баттаньытын графига — 12:00 ч. 12.04.2016 с. Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 12.04.2016 с.